

Fővárosi Ítéltábla
mint másodfokú bíróság
1.Mpkf.35.142/2021/4.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	III/ 00 2 2 2 - 0 / 2022
Érkezett:	2022 JAN 21.
Példány:	1
Melléklet:	1 db
Kezelőiroda:	

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság

ellen személyiségi jogok megsértésének megállapítása és sérelemdíj iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 21.M.70.797/2020/35. sorszámú végzése ellen a felperes által 38. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta az alábbi

v é g z é s t:

A Fővárosi Ítéltábla az eljárást felfüggeszti és az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 143. § (3) bekezdésének „ha más gazdálkodó szervezetnél munkáltatták az elítéltet” szövegrészenek alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárását.

A végzés ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

A kereset és az ellenkérelem

- [1] A felperes keresetlevelében és módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes a munkáltatás során megsértette a felperes egészséghez való jogát, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez való jogát azzal, hogy 2018. október 21-én jogszerűtlenül utasította a munkakörébe nem tartozó hullaszállítási feladat ellátására. Ezen túlmenően kérte annak megállapítását is, hogy az alperes munkáltatása során megsértette az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez való jogát azzal, hogy részére nem biztosított a munkavégzéshez munkaruhát. Mindezekkel összefüggésben a munkakörön kívüli hullaszállítás kapcsán 12.000.000.- forint sérelemdíj és kamatai, a kórházi munkavégzéshez szükséges munkaruha biztosításának hiánya miatt 3.500.000.- forint sérelemdíj és kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [2] A kereseti kérelmének alapjaként előadta, hogy fogvatartottként a perbeli időszakban az alperes jogelődje foglalkoztatta munkáltatóként, ételosztó munkakörben. Állította, hogy a fenti időszakban a munkaköri leírásában szereplő feladatokon kívül más, takarítási, betegellátási és betegmozgatási feladatokat is ellátott, mindezt speciális védőruha és munkaruha nélkül, valamint nem kapott védőoltást, így fertőzésveszélynek volt kitéve. Sérelmezte továbbá, hogy 2018. október 21. napján egy elhalálozott fogvatartott szállításában

kellett részt vennie. Keresetlevelében hivatkozott a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 107.K.32.437/2019/16. számú ítéletében foglaltakra.

- [3] Az alperes ellenkérelmében kérte a kereset elutasítását.

Az elsőfokú bíróság döntése

- [4] Az elsőfokú bíróság 35. sorszámú végzésével az eljárást a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdés e) pontja és (3) bekezdés alapján hivatalból megszüntette és elrendelte az ügy iratainak áttételét a Debreceni Törvényszékhez, mint polgári ügyekben eljáró bírósághoz.
- [5] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes a perbeli időszakban a büntetés-végrehajtási szerv fenntartási feladataiban volt munkáltatott és azóta is folyamatosan fogvatartott. Hivatkozott a keresetindításkor hatályos, a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 3. § 13. pontjára, 143. § (2) bekezdésében foglaltakra. Ezen rendelkezésekből megállapította, hogy az alperes a felperest különleges foglalkoztatási jogviszonyban, büntetés-végrehajtási munkáltatási jogviszonyban foglalkoztatta, mely nem minősül munkaviszonynak. Ennek a foglalkoztatási formának a szabályait a Bv. tv. VI. fejezete – az Mt.-től eltérően – külön szabályozza, az Mt. alkalmazására csak a Bv. tv. kifejezett rendelkezése alapján kerülhet sor.
- [6] Az elsőfokú bíróság a felperes hivatkozása alapján kitért arra, hogy az EBH2019.M.1. döntés szerint ugyan a munkaviszonyhoz kapcsolódó személyiségi jogsértésekre alapított sérelemdíj iránti igény elbírálása a közigazgatási és munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozik, de jelen esetben az igény nem munkaviszonyhoz kapcsolódott. A fogvatartottak a vagyoni károkat a büntetés-végrehajtási szervvel szemben a polgári anyagi jog, illetve ha a követelésük a munkavégzéssel összefüggésben okozott kár megtérítésére irányul, akkor a Munka Törvénykönyvének alkalmazásával érvényesítheti. A felperes kereseti kérelme a személyiségi jogi jogsértés megtörténtének bírósági megállapítására, mint a személyiségi jogi sérelem objektív szankciójának alkalmazására és sérelemdíj megfizetésére irányult, azaz a követelése nem kártérítés. Rögzítette azt is, hogy a felperes által állított személyiségi jogok megsértésére 2017.-2018. években került sor. Az elsőfokú bíróság szerint a fogvatartottat a büntetés-végrehajtás keretében történt munkáltatása során ért személyiségi jogsérelem miatt érvényesített sérelemdíj iránti kereset elbírálása nem a munkaügyi perekben eljáró bíróság, hanem a pertárgy értékétől függően a járásbíróság vagy a törvényszék hatáskörébe tartozik, s e körben hivatkozott a Debreceni Ítéltábla BDT.2019.4013. számon megjelent döntésére. Hivatkozott arra, hogy e határozat visszautal egy korábbi határozatra (BDT2017.3620.), amely szerint a fogvatartottnak a személyiségi joga megsértése miatt sérelemdíj megfizetése iránti igénye közvetlenül a bíróság előtt érvényesíthető és nem kell megelőznie a büntetés-végrehajtási intézmény előtti eljárásnak. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatályba lépése óta a kártérítés fogalma kizárólag a vagyoni károk megtérítése iránti igényeket foglalja magában, mivel pedig a jogalkotó a Bv. tv. 143. §-át nem egészítette ki a sérelemdíjra vonatkozó rendelkezésekkel, arra e jogszabályi

rendelkezés nem terjed ki, ezért 2014. március 15-ét követően a nem vagyoni sérelemért követelhető sérelemigény nem feleltethető meg a kártérítési igénynek. Így a felperes által előterjesztett személyiségi jogi sérelmen alapuló és sérelemdíj iránti kereset elbírálása az általános hatáskörű bíróság, azaz a törvényszék hatáskörébe tartozik.

- [7] A személyiségi jog megsértéséből fakadó objektív szankciók illetve a sérelemdíj iránti igények elbírálása tehát nem a munkaügyi perekben eljáró bíróságok hatáskörébe tartozik, hiszen a követelés nem munkaviszonyból és nem is a Pp. 508. § (1) bekezdésében felsorolt jogviszonyokból ered, továbbá nincs olyan kifejezett jogszabályi rendelkezés sem, amelyik az ezen igények elbírálására a munkaügyi perek szabályait rendelné alkalmazni [Pp. 508. § (4) bek.]. Utalt a 3118/2020. (V. 8.) AB végzésben foglaltakra, és arra, hogy az Alkotmánybírósági határozat hatására a jogalkotó 2021. január 1. napjától a Bv. tv. 272. § (4)-(5) bekezdéseit kiegészítette a munkáltatásból származó egyéb igényekkel, melyek esetében a keresetet a végrehajtásért felelős szerv döntése vagy intézkedés ellen benyújtott panasz elbírálására hozott határozat közlésétől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül a Bv szerv székhelye szerint illetékes bíróságnál nyújtható be és a bírósági eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény munkaügyi perekre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. Így a 2020. évi XLIII. törvény 119. § (2) bekezdésével beiktatott Bv. tv. 272. § (4) és (5) bekezdése szerint a 2021. január 1-től a munkáltatással összefüggő ilyen típusú ügyek elbírálásra a munkaügyi perekben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik, amely a polgári perrendtartás munkaügyi perekre vonatkozó szabályainak az alkalmazásával jár el. A módosító törvény indokolása utal az Alkotmánybíróság végzésére és megállapítja, hogy „tekintettel arra, hogy ezt a különbségtételt más alapvető jog védelme nem alapozza meg, indokolt a Bv. tv. olyan módosítása, ami lehetővé teszi, hogy az elítéltek munkáltatásból eredő minden igényét a munkaügyi perekben eljáró bíróság bírálja el a polgári perrendtartás munkaügyi perekre vonatkozó szabályainak alkalmazásával”. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a 2020. évi XLIII. törvény Bv. tv-t érintő módosító rendelkezései nem tartalmazzak olyan előírást, hogy a rendelkezéseket a már folyamatban lévő perekben is alkalmazni kell. Így a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (2) bekezdése alapján a felperes 2017.-2018. évi büntetés-végrehajtási munkáltatásával összefüggő személyiségi jogsérelem, illetve sérelemdíj iránti igényekre, az akkori, illetve a megkezdett eljárási cselekményekre a keresetindításkori hatályos jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni.

- [8] Mindezek alapján megállapította, hogy a per elbírálása az általános hatáskörű bíróság hatáskörébe tartozik. Mivel a kereseti kérelem nemcsak vagyoni jogi igényt, hanem megállapítás iránti kérelmet is tartalmazott, ezért arra a Pp. 20. § (1) bekezdése és (4) bekezdése alapján a törvényszék rendelkezik hatáskörrel.

A fellebbezés és észrevétel

- [9] A végzés ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, kérve az elsőfokú bíróság végzésének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság utasítását új eljárásra és új határozat hozatalára.

- [10] Hivatkozásképpen előadta, hogy az elsőfokú bíróság végzése jogsértő, sérti az EH2019.01.M1. számú bírósági határozatot, mely szerint a munkaviszonyhoz kapcsolódó személyiségi jogsértésekre alapított sérelemdíj iránti igény elbírálása a közigazgatás és munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozik. Nem lehet vitás, hogy jelen perbeli igény munkaviszonyhoz kapcsolódik, tekintettel arra, hogy a jogviszony munkaügyi természetű, továbbá annak alanyai a munkáltató és munkavállaló. A per alapja a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 107.K.32.437/2019/16. számú ítélete. Ha a tárgyi ügy nem munkaviszonyhoz kapcsolódó munkaügyi bíróságra tartozó ügy, akkor a fenti bíróság sem folytathatta volna le az említett peres eljárást.
- [11] Hangsúlyozta, hogy a Bv. tv. nem tesz különbséget sérelemdíj és kárigény között. Az elítélt igényeinek érvényesítésére a Bv. tv. 143. §-a vonatkozik, melyet a jogalkotó teljeskörűen kívánt rendezni. A jelen perbeli igény munkáltatással összefüggésben keletkezett igény és mint ilyen, munkaügyi perben eljáró bíróság előtt érvényesíthető, nem pedig polgári bíróság előtt. A sérelemdíj és megállapítási igények érvényesítésére is vonatkozik a fenti szabály. Ha ezekre nem vonatkozna, ezt a törvény értelemszerűen külön is kiemelné.
- [12] Előadta, hogy eljárási okokból sincs helye a per megszüntetésének és áttételnek, mert a Pp. 240. § (1) bekezdés e) pontja nem engedi az eljárás megszüntetését, ha az illetékesség nem kizárólagos és az alperes ellenkérelmet hatásköri kifogás nélkül már előterjesztett. Utalt arra is, hogy a keresetlevelét a Budapest Környéki Törvényszékhez, mint polgári ügyekben eljáró bírósághoz nyújtotta be, mely ügy polgári számon került lajstromozásra. Ezt követően azonban a polgári ügyekben eljáró bíró a Pp. 174. § alkalmazása helyett és mellőzésével megküldte az ügyet a Munkaügyi Kollégiumhoz.
- [13] Az alperes felhívás ellenére észrevételt nem terjesztett elő.

Alkalmazandó jogszabályi rendelkezések

- [14] A felperes a keresetét 2020. november 4-én terjesztette elő, ezért a bíróság ezen időállapotról vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket vizsgálta.
- [15] A Bv. tv. 3. § 13. pontja szerint munkáltatás: a reintegrációs tevékenység azon formája, amikor az elítéltek vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető munkavégzése szervezeten, rendszeresen, haszon- vagy bevételszerzési céllal, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) által szabályozott munkaviszonytól eltérő, jogszabályban meghatározott feltételekkel és díjazás ellenében történik, az így létrejövő munkáltatási jogviszony alanyai munkáltatóként a Bv. intézet, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság vagy a Bv. szerv szerződése és az elítéltek vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető hozzájárulása alapján más gazdálkodó szervezet, valamint munkavégzőként - a reintegrációs őrizetben lévő elítélt kivételével - az elítélt, a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy vagy a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető.

- [16] A Bv. tv. VI. fejezete szabályozza a munkáltatást. A Bv. tv. 220. § (1) bekezdése meghatározza a munkáltató munkáltatással kapcsolatos kötelezettségeit. E szerint a munkáltató köteles
- a) az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit a jogszabályokban előírtak szerint biztosítani,
  - b) a munkavégzéshez szükséges tájékoztatást és irányítást megadni, az előírt oktatásokat megtartani,
  - c) a munka jellegének és a munkában részt vevő elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak összetételének megfelelő munkarendet kialakítani,
  - d) a munkát folyamatosan szervezni,
  - e) a végzett munkáért díjazást fizetni,
  - f) a munkafolyamatokat, illetve a munkaköröket munkavédelmi szempontból veszélyességi fokozatokba sorolni,
  - g) a munkáltatásra vonatkozó jogszabályi előírásokat betartani,
  - h) a munkába állítás előtt, vagy azt követően a jogszabály előírása szerint az elítéltet munkaköri alkalmassági orvosi vizsgálatra küldeni, valamint
  - i) az elítéltek számára a végzett feladatokra vonatkozó egyedi vagy csoportos munkaköri leírást készíteni.
- A (2) bekezdés előírja, hogy a munkáltató köteles az e fejezetben meghatározott kérdések részletes szabályozására munkáltatási szabályzatot készíteni.
- [17] A Bv. tv. 225. §-a szabályozza a más gazdálkodó szervezetnél történő munkavégzést. E szerint a munkáltató szerződése alapján az elítélt - írásban megadott hozzájárulásával - más gazdálkodó szervezetnél is végezhet munkát. A szerződésben a munkáltatói jogok kizárólag azon része ruházható át, amely az e törvényben szabályozott jogok és kötelezettségek gyakorlását, illetve az elítéltek személyiségi jogait nem sérti.
- [18] A Bv. tv. 271.§-272.§-ai tartalmazzák a kártérítési felelősség különös szabályait. A 271.§ az elítélt kártérítési felelősségét szabályozza. Az (1) bekezdés szerint az elítélt a munkáltatásból származó kötelezettségének megszegésével okozott kárt köteles megtéríteni. A (2) bekezdés megállapítja, hogy a kártérítés mértéke nem haladhatja meg a négyhavi alaplunkadíj összegét. Szándékos károkozás esetén a teljes kárt kell megtéríteni. A (3) bekezdés előírja, hogy az elítélt teljes egészében köteles megtéríteni a kárt a megőrzésre átadott, visszaszolgáltatási vagy elszámolási kötelezettséggel átvett olyan dologban bekövetkezett hiány esetén, amelyeket állandóan őrizetben tart, kizárólagosan használ vagy kezel. A (4) bekezdés tartalmazza a mentesülés feltételeit, e szerint az elítélt mentesül a (3) bekezdésben meghatározott felelősség alól, ha
- a) a hiányt elháríthatatlan külső ok idézte elő, vagy
  - b) a munkáltató nem biztosította a biztonságos őrzés feltételeit.
- Az (5) bekezdés szerint az elítélttel szemben az Mt. leltárhiányért való felelősségre vonatkozó szabályai alapján kártérítési igény nem érvényesíthető.
- A 272. § (1), (2) bekezdései az elévülési időt szabályozzák. A (3) bekezdés rögzíti, hogy a munkáltatásból származó kártérítési igény érvényesítése során az Mt. 285. §-a nem alkalmazható.

A büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott elítéltekkel és egyéb jogcímen fogvatartottakkal kapcsolatos kártérítési eljárás szabályairól szóló 12/2014. (XII. 16.) IM rendelet a fogvatartott munkáltatásával összefüggésben bekövetkezett kár megtérítésére vonatkozó külön rendelkezéseket tartalmaz.

- [19] A Bv. tv. 9. § (1)-(2) bekezdése tartalmazza az alapvető jogok szabályozását. E szerint az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott az Alaptörvényben meghatározott alapvető jogait, valamint egyéb jogait és kötelezettségeit - a törvényben, a bíróság ügydöntő határozatában, valamint a bíróság és az ügyészség egyéb határozatában meghatározott korlátozásokkal vagy tilalmakkal - a büntetés-végrehajtás rendjével összhangban gyakorolja, illetve teljesíti. A jogkorlátozás során az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt kell alkalmazni.
- [20] A 10. § szabályozza a jogérvényesítést. A 10. § (1) bekezdése szerint az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott büntetés-végrehajtási ügyben vagy a fogvatartással összefüggésben kérelmet terjeszthet elő és a kérelemről hozott döntéssel szemben panaszt nyújthat be, továbbá e törvény szerinti egyéb jogorvoslati jog illeti meg. Ha e törvény a jogorvoslatot lehetővé teszi, arról az elítéltet és az egyéb jogcímen fogvatartottat a döntés meghozatalakor tájékoztatni kell. A 10.§ (6) bekezdése szerint az (1) bekezdésen kívüli egyéb jogviszonyokat érintően az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott az általános szabályok szerint, korlátozás nélkül - ide nem értve a fogvatartás tényéből eredő eltéréseket - érvényesítheti jogait, vagy fordulhat a bírósághoz, illetve az állami szervekhez, tehet panaszt vagy közérdekű bejelentést.
- [21] A Bv. tv. 140-144/A. §-áig rendelkezik a kérelemről, panaszról és az egyéb jogorvoslatról. A Bv. tv. 142. §-a szabályozza a panaszt, a 143. § a kárigényt. A törvény 142. §-a szerint az elítélt a Bv. szerv ügyintézésre jogosult tagjának döntése - kivéve a kérelemnek helyt adó - vagy az intézkedés ellen, illetve annak elmulasztása esetén, ha a törvény eltérően nem rendelkezik, a 21. § (3) bekezdése szerint panasszal fordulhat annak a Bv. intézetnek a parancsnokához, ahol a döntés, az intézkedés vagy a mulasztás történt.
- [22] A törvény 143. § (1) bekezdése szerint az elítélt kárigényét - kivéve, ha szabadult - annál a Bv. szervnél terjesztheti elő, ahol a kár bekövetkezett, más gazdálkodó szervezetnél végzett munkáltatás során annál a Bv. szervnél, amely a szerződést a gazdálkodó szervezettel megkötötte. Ha az elítélt társadalomba való beilleszkedését elősegítő programban vesz részt, kárigényét annál a Bv. szervnél terjesztheti elő, amely a szerződést az ilyen szervezettel megkötötte.
- [23] A Bv. tv. 143. § (2) bekezdése előírja, hogy a kártérítési igényt határozattal kell elbírálni, amely ellen az elítélt a közléstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül, a határozatot hozó Bv. szerv székhelye szerint illetékes bíróság előtt, illetve a munkáltatással összefüggésben keletkezett kártérítési igény esetén a munkaügyi perben eljáró bíróság előtt keresetet indíthat. A munkáltatással összefüggő kárigény miatt indított bírósági eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény munkaügyi perekre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

- [24] A Bv. tv. 143. § (3) bekezdése szerint az elítéltet ért kárért a Bv. szerv a Polgári Törvénykönyv szabályai szerint felel. A munkával összefüggésben okozott kárért, ha más gazdálkodó szervezetnél munkáltatták az elítéltet, az Mt. irányadó azzal, hogy az elítéltet ért kárt a gazdálkodó szervezettel szerződésben álló Bv. szerv téríti meg. A társadalmi integrációs programban résztvevő elítéltnak okozott kárt a Polgári Törvénykönyv rendelkezése értelmében az ilyen programot lebonyolító szervezettel szerződött Bv. szerv téríti meg.
- [25] A 143. § (4) bekezdése előírja, hogy a kár Bv. szerv általi megtérítése a kárért való felelősséget nem érinti, és a Bv. szerv visszkereseti igényét nem gátolja.
- [26] A 143. § (5) bekezdése szerint ha az elítélt szabadult, kártérítési igényét a Polgári Törvénykönyv alapján, elévülési időn belül közvetlenül a Bv. szerv székhelye szerint illetékes bírósághoz, illetve a munkáltatással összefüggésben okozott kár megtérítése iránti igényét a munkaügyi perben eljáró bírósághoz benyújtott keresettel érvényesítheti. A munkáltatással összefüggő kárigény miatt indított bírósági eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény munkaügyi perekre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.
- [27] A Bv. tv. 144. § (1) bekezdése előírja, hogy az elítélt a szabadságvesztés végrehajtása során okozott kárért a Polgári Törvénykönyv alapján felelős, a munkával összefüggésben okozott kárért fennálló felelősségére az Mt. értelemszerűen irányadó. A Bv. tv. 144. § (2) bekezdése szerint ha az elítéltet az általa okozott kár megtérítésére a Bv. szerv határozattal kötelezte, ellene a határozatot hozó Bv. szerv székhelye szerint illetékes bíróságnál, illetve a munkával összefüggésben megállapított kártérítési kötelezettség esetén a munkaügyi perben eljáró bíróságnál a közléstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül keresetet indíthat. A munkáltatással összefüggő kárigény miatt indított bírósági eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény munkaügyi perekre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.
- [28] A Pp. 508. §-a határozza meg a munkaügyi per fogalmát. Az (1) bekezdés szerint munkaügyi peren e fejezet alkalmazásában
- a) a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) alapján létesített,
  - b) a közalkalmazotti,
  - c) - törvényben foglalt kivételekkel - a szolgálati,
  - d) a közfoglalkoztatási,
  - e) a sporttörvény alapján kötött munkaszerződéses,
  - f) * a szakképzés során kötött szakképzési munkaszerződésből eredő,
  - g) a nemzeti felsőoktatási törvény szerinti hallgatói munkaszerződésből eredő,
  - h) a szociális szövetkezettel és foglalkoztatási szövetkezettel létesített tagi munkavégzési jogviszonyból (a továbbiakban együtt: munkaviszony) származó pert kell érteni.
- A (4) bekezdés szerint törvény az (1) és (2) bekezdésben foglaltakon túl más ügyekre is előírhatja a munkaügyi perre vonatkozó szabályok alkalmazását.

- [29] Az Mt. 9. § (1) bekezdése szerint a munkavállaló és a munkáltató személyiségi jogainak védelmére, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42-54. §-át kell alkalmazni azzal, hogy a Ptk. 2:52. § (2) és (3) bekezdése, valamint 2:53. §-a alkalmazásakor e törvény kártérítési felelősségre vonatkozó szabályai az irányadók.
- [30] A Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja szerint akit személyiségi jogában megsértenek, a jogsértés ténye alapján - az elévülési időn belül - az eset körülményeihez képest követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását.
- [31] A Ptk. 2:52. § (1) bekezdése szerint akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért. A (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire - különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára - a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges.
- [32] A Pp. 7. § 6. pontja szerint gazdálkodó szervezet: a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi társulás, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a külföldi székhelyű vállalat magyarországi fióktelepe, az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, a közös vállalat, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda, az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az egyéni cég, továbbá az egyéni vállalkozó, emellett gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataiban az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, jogszabály alapján a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó egyéb jogi személy, az egyesület, a köztestület, valamint az alapítvány.
- [33] A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 2. § (5) bekezdése szerint az Országos Parancsnokság, a büntetés-végrehajtási intézetek és intézmények, továbbá a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaságok és költségvetési szervek (a továbbiakban együtt: Bv. szervek) jogi személyek.
- [34] Az Alaptörvény B) cikk (1) szerint Magyarország független, demokratikus jogállam.
- [35] Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése szerint AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.
- [36] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerint a törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. A (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

- [37] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

Vonatkozó alkotmánybírósági határozatok

- [38] A Bv. tv. 143. § (3) bekezdésével kapcsolatosan több Alkotmánybírósági határozat született, melyek közül csak a per elbírálása szempontjából releváns határozatokat vizsgálta a másodfokú bíróság.
- [39] Egy munkáltatás során fizetendő munkadíjjal kapcsolatos ügyben az eljáró bíróság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése és a Pp. 126. § (1) bekezdés b) pontja alapján hivatalból kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál a Bv. tv. 143. § (2) bekezdés 2. mondata kár szövegrészenek és a 143. § (5) bekezdés 2. mondata kár szövegrészenek Alaptörvénybe ütközésének vizsgálatát. Az indítványozó bíróság álláspontja szerint a munkaügyi bírósághoz való fordulás jogának Bv. tv. 143. § (2) és (5) bekezdéseiben túl szűk körben történő meghatározásával olyan helyzet áll elő, amelyben a büntetés-végrehajtási jogviszony keretében munkát végzők közvetetten hátrányosan helyzetbe kerülnek a többi munkavállaló jogalanyhoz képest, miközben lényegét tekintve ugyan olyan tartalmú jogokat kívánnak érvényesíteni a bíróság előtt. Tekintettel arra, hogy ezt a különbségtételt más alapvető jogvédelme nem alapozza meg, indokolt a Bv. tv. olyan irányú módosítása, ami lehetővé teszi, hogy az elítéltek munkáltatásból eredő minden igényét a munkaügyi perekben eljáró bíróság bírálja el a polgári perrendtartás munkaügyi perek vonatkozó szabályainak alkalmazásával. Az Alkotmánybíróság 3118/2020. (V. 8.) AB végzéssel a bírói kezdeményezés visszautasította arra hivatkozással, hogy az adott eljárásban a támadott rendelkezést az indítványozó bírónak nem kell alkalmaznia, továbbá a konkrét normakontrollra vonatkozó kérelem formálisan egy törvényi rendelkezés, pontosabban annak egyik eleme megsemmisítésére irányult, de valójában arra vonatkozott, hogy a részleges megsemmisítéssel egy új, a bíróság által felfüggesztett eljárásban alkalmazható törvényi rendelkezés jöjjön létre. Az Alkotmánybíróságnak azonban nincs hatásköre arra, hogy törvényt alkosson.
- [40] Az Alkotmánybíróság az 3254/2019. (X. 30.) AB határozatában foglalkozott a fogvatartottak által érvényesített személyiségi jogsértésekkel. A határozat a Bv. tv. 10. § (6) bekezdésének meghatározott szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint alkalmazásának kizárására megállapítása iránti bírói kezdeményezés tárgyában született: az indítványozó bíró szerint a szabályozásból az következik, hogy a fogvatartottak és az elítéltek kizárólag az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt érvényesíthetnek igényt a bíróságok előtt; míg a Bv. tv. nem teszi lehetővé, hogy felróhatóságtól független szankciót vagy sérelemdíjat érvényesítsenek olyan esetekben, amikor a Bv. intézet egyéb módon sérti meg a személyiségi jogaikat. Az Alkotmánybíróság a határozatban megállapította, hogy a Bv. tv. kár megtérítésére vonatkozó 143. §-a nem tesz

különbséget vagyoni és nem vagyoni kártérítés, vagy sérelemdíj, valamint felróhatóságtól független szankciók között, nem tett a régi Ptk. hatálya alatt, a Ptk. hatályba lépése előtt, sem azt követően. A Bv. tv. 143. §-a kizárólag azt mondja ki, hogy a kárigényt a fogvatartott hol terjesztheti elő, arról a büntetés-végrehajtási szerv miként, milyen formában dönt; valamint a (2) bekezdés kifejezetten tartalmazza, hogy a kártérítési igényt határozattal kell elbírálni, amely ellen a fogvatartott a közléstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül, a határozatot hozó büntetés-végrehajtási szerv székhelye szerint illetékes bíróság előtt keresetet indíthat. A büntetés-végrehajtási szerv határozatának bírósági felülvizsgálata tehát minden esetben biztosított. A (3) bekezdés továbbá kimondja, hogy az elítéltet ért kárért a büntetés-végrehajtási szerv a Ptk. szabályai szerint felel. Vagyis a Bv. tv. nem tesz különbséget a tekintetben, hogy a fogvatartott milyen jellegű (anyagi javaiban esett kár vagy személyiségi jogi jogsértés miatti) kárigényét érvényesíti, erre nem is hivatott.

Helytállóan mutatott rá az indítványozó bíró arra, hogy a Mód. tv.-nyel nem került sor sérelemdíjra (vagy a felróhatóságtól független szankciókra) vonatkozó szabályok Bv. tv.-be iktatására sem; és ugyanígy az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény (a továbbiakban: Ptk. Módtv.) sem egészítette ki az akkor hatályba még nem lépett, de már elfogadott Bv. tv.-t a sérelemdíj érvényesítésére vonatkozó rendelkezésekkel. Az Alkotmánybíróság szerint a fentieknek megfelelően erre nincs is szükség.

A sérelemdíjra, mint a személyiség védelmének egyik eszközére, a személyiségi jogi jogértés esetében alkalmazandó kártérítési formára vonatkozó szabályokat a Ptk. 2:52. §-a tartalmazza. Az (1) bekezdés szerint akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért. A sérelemdíj tehát a személyiségi jogsértés pénzbeli kompenzálása. A Ptk. 2:52. § (2) bekezdése szerint a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire - különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára - a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges, ugyanakkor mind a sérelemdíj, mind pedig a kártérítés iránti igény akár ugyanazon jogsértés következményeként is előállhat. A személyiségi jogi jogviszony abszolút szerkezetű; vagyis a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, amiből az is következik, hogy a személyiségi jogi jogsértés esetén az ebből eredő igény érvényesítését nem lehet senkitől elzárni, ebből következően a Bv. tv. vonatkozó rendelkezéseinek sem lehet ilyen értelmezést tulajdonítani. Ez az értelmezés felel meg egyébként az állam az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében rögzített alapjogok védelmére vonatkozó intézményvédelmi kötelezettségének is.

Az Alkotmánybíróság végül rámutatott arra, hogy mind a Mód. tv. hatályba lépése előtt, mind azt követően a bírói gyakorlat egységes a tekintetben, hogy a fogvatartottakra vonatkozó kártérítési eljárás szabályai a kártérítés és a sérelemdíj iránti igények nyilvánvaló különbségei ellenére is alkalmazandók a személyiségi jogok megsértéséből eredő (így többek között a sérelemdíj) iránti igényekre is. Ez az értelmezés felel meg egyébként az Alaptörvény 28. cikkében rögzített követelménynek is, melynek megfelelően a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik; az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

Vonatkozó bírói gyakorlat

- [41] Az elsőfokú bíróság határozatában hivatkozott a BDT2017. 3620. számú döntésre, melynek indokolása abból indult ki, hogy a Ptk. a sérelemdíjat nem a kártérítési jogban, hanem a személyiségi jogok megsértése esetén alkalmazandó szankciók között helyezte el. Ezt követően a határozat részletesen kitért arra, hogy a nem vagyoni és vagyoni sérelemért való helytállási kötelezettség anyagi jogi szabályainak változása indokolta a Ptk. hatályba lépésével egyező időponttól a kárfelelősségi szabályokat tartalmazó, különös jogviszonyokra vonatkozó törvényi rendelkezések módosítását is. Ez az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatályba lépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény megalkotásával történt meg. A 70. §-ához [A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosítása] fűzött indokolás szerint: „Az új Ptk. szabályozása alapján megszűnik a nem vagyoni kár és az ezért járó kártérítés. ... A hatályba lépő új szabályozás alapján a kár és kártérítés szavak értelme megváltozik tekintettel arra, hogy azok már csak kizárólag a vagyoni kárt és az ezekért járó kártérítést jelölik majd meg, és felelősséggel kizárólag vagyoni hátrány - azaz kár okozásáért - lehet majd tartozni, ha egyébként a felelősség egyéb feltételei fennállnak. Így amennyiben a jogalkotó a szabályozást egy adott norma esetében a vagyoni kár megtérítése mellett a nem vagyoni sérelmekre is vonatkoztatni kívánja, akkor a szabályozást külön ki kell egészíteni a sérelemdíjra vonatkozó rendelkezésekkel.” Ezen jogalkotási elvek mellett történt a 2013. évi CCLII. törvénnyel a személyiségi jogok megsértése esetén követelhető sérelemdíj igénylésének biztosítása érdekében a normaszöveg kiegészítése a személyiségi jogsértésre, valamint a sérelemdíjra való utalással több törvény módosításával (így pl. a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvényt módosító 90. §, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényt módosító 110.§.) A 2013. évi CCLII. törvény 86. §-a az új Ptk. hatályba lépésével összefüggésben a Bv. tv.-t annyiban módosította, hogy a 2. § (2) bekezdés c) pontjában a „személyhez fűződő jogainak” szövegrész helyébe a „személyiségi jogainak” szöveg lépett. Az eljáró bíróság szerint abból következően, hogy a Ptk. hatálybalépésével a kárfogalom csupán az anyagi kárra vonatkozik, és a jogalkotó a 2013. évi CCLII. törvénnyel a Bv. tv. szabályait nem egészítette ki a sérelemdíjra vonatkozó rendelkezésekkel, illetve ilyet a Bv. tv. sem tartalmazott 2021. január 1-ig, 2014. március 15-ét követően a nem vagyoni sérelemért követelhető sérelemdíj iránti igény nem feleltethető meg a kártérítési igénynek, a Bv. tv. 35. §-át, illetve a 2015. január 1-jétől hatályos Bv. tv. 143. §-át nem lehet a vagyoni kár megtérítése mellett a nem vagyoni sérelmekre is vonatkoztatni, az ott szabályozott kártérítési igény alatt kizárólag vagyoni kárigény érthető.
- [42] Ugyanezen logika mentén állapította meg a BDT2019. 4013. számú döntés, hogy a fogvatartottat a büntetés-végrehajtás keretében történt munkáltatása során ért személyiségi jogsérelem miatt érvényesített sérelemdíj iránti kereset elbírálása nem a munkaügyi perekben eljáró bíróság, hanem - a pertárgy értékétől függően - a járásbíróság vagy a törvényszék hatáskörébe tartozik. A határozat indokolása szerint a Bv. tv. 143.§-a nem vonatkozik a munkáltatással összefüggő sérelemdíj iránti igényekre. A Ptk. hatálybalépése óta ugyanis a kártérítés fogalma valóban csak a vagyoni károk megtérítése iránti igényeket foglalja magában, mivel pedig a jogalkotó a Bv. tv. 143. §-át nem egészítette ki a munkáltatásból eredő sérelemdíjra vonatkozó rendelkezésekkel, arra e jogszabályi rendelkezés nem terjed ki

(BDT2017. 3620.). Ebből az következik, hogy az ilyen igények elbírálása nem a munkaügyi perekben eljáró bíróságok hatáskörébe tartozik, hiszen a követelés nem munkaviszonyból és nem is a Pp. 508. § (1) bekezdésében felsorolt többi jogviszonyból ered, így az munkaügyi pernek nem minősíthető, továbbá nincs olyan kifejezett jogszabályi rendelkezés sem, amelyik ezen igények elbírálására a munkaügyi perek szabályait rendelné alkalmazni [Pp. 508. § (4) bekezdése].

- [43] A bírói gyakorlat azonban nem egységes: a Fővárosi Ítéltábla 6.Pkf.25.310/2020/2. számú határozatában azt állapította meg, hogy a Bv. tv. 3. § 1. és 8. pontjának 7. §-ának, 9. § (1) bekezdésének, 10. § (1) és (6) bekezdésének, 143. §-ának, valamint a Ptk. 2:52. §-ának együttes, az Alaptörvény 28. cikkének megfelelő értelmezése szerint – figyelemmel az Alkotmánybíróság 3254/2019. (X. 30.) AB határozatában kifejtettekre is – a Bv. tv.-nek az elítélt kártérítés iránti igénye érvényesítésére vonatkozó szabályai sérelemdíj érvényesítése esetén is irányadóak. Nem annak volt perbeli jelentősége, hogy létesült-e a felperes és az alperes között munkaviszony, hanem, hogy a felperes igénye munkáltatásával összefüggésben keletkezett-e.
- [44] A perindításkor hatályos szabályok és azok értelmezése a tekintetben is jelentőséggel bír, hogy van-e előzetes eljárás a a személyiségi jogi sérelmek esetében: amennyiben az ilyen követelésekre nem alkalmazandóak a kárigény érvényesítésére vonatkozó szabályok, úgy a Bv. tv. 143. § (1)-(2) bekezdései szerinti Bv. szerv előtti eljárás sem irányadó. Erre tekintettel állapította meg a BDT2017. 3620. számon közzétett döntésében az eljáró bíróság, hogy a fogvatartottnak a személyiségi joga megsértése miatt sérelemdíj megfizetése iránti igénye közvetlenül a bíróság előtt érvényesíthető, és nem kell megelőznie a büntetés-végrehajtási intézmény előtti eljárásnak.

A másodfokú bíróság döntése és annak jogi indokai

- [45] Alaptalanul hivatkozott a felperes fellebbezésében a Pp. 240. § (1) bekezdés e) pontjának sérelmére. Ezen jogszabályhely szerint a bíróság az eljárást - a g) pont szerinti kivétellel annak bármely szakaszában - hivatalból megszünteti, ha megállapítja, hogy a per más - az e törvény hatálya alá tartozó - ügyben eljáró bíróság hatáskörébe vagy illetékességébe tartozik, kivéve, ha
- ea) a hatáskör a per tárgyának értékétől függ és az alperes hatásköri kifogás nélkül írásbeli ellenkérelmet már előterjesztett, vagy
- eb) az illetékesség nem kizárólagos és az alperes illetékességi kifogás nélkül írásbeli ellenkérelmet már előterjesztett.
- Az elsőfokú bíróság eljárást megszüntető és áttételt elrendelő végzése azon alapul, hogy a munkaügyi perekben eljáró bíróságnak nincs hatásköre az ügy elbírálására, az elsőfokú bíróság az illetékesség hiányára nem hivatkozott. Ezért a 240. § (1) bekezdés e) pontjából az eb) pont nem alkalmazható, az ea) pont pedig azért nem releváns, mert jelen ügyben a hatáskör nem a per tárgyának értékétől függ, hanem attól, hogy mi minősül munkaügyi pernek.

- [46] A Bv. tv. 3. § 13. pontja alapján helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a fogvatartott és a Bv. intézet közötti munkáltatási jogviszony nem minősül munkaviszonynak. Ezt maga a Bv. tv. 3. § 13. pontja is egyértelműen kimondja, amikor rögzíti, hogy a reintegrációs tevékenységre az Mt. által szabályozott munkaviszonytól eltérő munkáltatási jogviszonyban kerül sor. Ugyancsak ezt támasztja alá a Bv. tv. 143. § (2) bekezdését 2018. január 1-től módosító 2017. évi CXXX. törvény végső előterjesztői indokolása, amely rögzíti, hogy „a büntetés-végrehajtási intézetekben az elítéltek munkáltatása nem a munka törvénykönyve hatálya alá tartozik, hanem arra a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény állapít meg különös szabályokat. Indokolt, hogy e munkáltatással összefüggésben keletkezett kártérítési igények elbírálására is a munkaügyi per szabályai vonatkozzanak, ehhez az új Pp. 508. § (4) bekezdése alapján külön törvényi rendelkezés szükséges”.
- [47] Munkavégzésre nemcsak munkaviszony, hanem számos egyéb foglalkoztatási jogviszony keretében van lehetőség. Ezen jogviszonyok egy része a polgári jog hatálya alá tartozik, így például a megbízási, vállalkozási jogviszonyok. Ezen legtipikusabb példák mellett a jogszabályok számos egyéb, szervezett foglalkoztatási jogviszonyt szabályoznak, így például az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyt, a szövetkezeti tagi munkavégzést stb. Ezek közül vannak olyanok, amelyek ugyan nem minősülnek munkaviszonynak, de az anyagi jogszabály vagy eljárásjogi rendelkezés (Pp. 508. §) munkaügyi perben írja elő az elbírálásukat. Ilyen például a közalkalmazotti, a szolgálati, a közfoglalkoztatási, a sporttörvény alapján kötött munkaszerződéses, a szakképzés során kötött szakképzési munkaszerződésből eredő, szociális szövetkezettel és foglalkoztatási szövetkezettel létesített tagi munkavégzés jogviszonyból származó per (Pp. 508. §). Az egyéb foglalkoztatási tárgyú jogviszonyok tartozhatnak általános hatáskörű bíróság hatáskörébe is (megbízási, vállalkozási jogviszony), de közigazgatási perre is (közszolgálati jogviszony).
- [48] Tévesen hivatkozott a felperes fellebbezésében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság jogerős határozatára. A felperes korábbi panaszában – jelen kereset jogalapjával azonosan - azt sérelmezte, hogy a munkaköri leírásában szereplő feladatokon kívül más feladatokat is ellát speciális védő-, és munkaruha nélkül, valamint nem kapott védőoltást, továbbá 2018. október 21-én egy elhalálozott fogvatartott ellátásában és szállításában is részt kellett vennie. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága a munkaügy ellenőrzésről szóló 1996. évi LXXV. törvény 2.§ (3) bekezdés d) pontja és a 306/2014. (XII. 5.) Korm. rendelet 2.§-a alapján, mint munkaügyi hatóság bírálta el a panaszt és a kérelmet elutasította s megállapította, hogy a munkáltató jogsértést nem követett el. Ezt követően fordult a felperes a közigazgatási és munkaügyi bírósághoz, amely közigazgatási perben bírálta felül az elsőfokú munkaügyi hatóság döntését. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 107.K.32.437/2019/16. számú ítéletében a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Országos Parancsnok Gazdasági és Informatikai Helyettese által 30500/1427/2019. iktatószámmon hozott határozatát megváltoztatta és megállapította, hogy a munkáltató a 2017. március és 2018. december közötti időszakban a felperes részére a munkavégzéshez szükséges munkaruhát nem biztosította, a munkáltató 2018. október 24-én jogellenesen utasította a felperest a munkakörébe nem tartozó feladat ellátására, egyebekben a keresetet elutasította.

Mindezekre tekintettel a hivatkozott határozatnak, mint közigazgatási döntésnek nem volt relevanciája annak eldöntése során, hogy a felperes igénye munkaügyi perben érvényesíthető-e vagy sem.

- [49] A Bv. tv. 144. §-ához fűzött hivatalos indokolás szerint „a büntetés-végrehajtási jogviszony szempontjából alapvetően két kártérítési kereseti típus jöhet számításba a fogvatartottak érdekében. Az egyik a Polgári Törvénykönyv alapján érvényesíteni kívánt vagyoni károk, illetve követelések, a másik pedig a fogvatartotti munkáltatással összefüggőek, amelyre e törvény 271-272. §-ai az irányadók. A szabály egyértelművé kívánja tenni, hogy kártérítés okán kereset 30 napos jogvesztő határidőn belül nyújtható be az illetékes bírósághoz, ezáltal elkerülvén az eltérő ítélkezési gyakorlatokat. Újítása a szövegkörnyezetnek, hogy törvényi szintre emelte a már szabadult elítéltek bírósághoz fordulásának közvetlen szabályát.”
- [50] 2021. január 1-től változott a Bv. tv. 272. §-a és egy új cím került beiktatásra: a munkáltatással összefüggő igény érvényesítése. A 272. § ettől az időponttól nagyjából egységesen szabályozza a munkáltatásból származó kártérítési, illetve egyéb igényt akként, hogy az elítelt a munkáltatásból származó igényét - a kártérítés iránti, illetve kártérítési kötelezettség megállapításával szembeni igény (a továbbiakban: kártérítéssel összefüggő igény) esetében a 143. § (2) bekezdésében és a 144. § (2) bekezdésében foglaltak szerint - a munkaügyi perben eljáró bíróság előtt érvényesítheti és a bírósági eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény munkaügyi perekre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A különbség mindösszesen annyi, hogy az elítelt a keresetet a kártérítéssel összefüggő igény esetében a 143. § (2) és (5) bekezdésében, illetve a 144. § (2) bekezdésében foglaltak szerint, a munkáltatásból származó egyéb igény esetén a végrehajtásért felelős szerv döntése vagy intézkedése ellen benyújtott panasz elbírálásáról hozott határozat közlésétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül, a Bv. szerv székhelye szerint illetékes bíróságnál nyújthatja be. Ezzel együtt módosult a Bv. tv. 143.§-a is. Az új szabályozás egyértelművé teszi, hogy csak akkor van közvetlen igényérvényesítés, ha az elítelt szabadult, valamint a munkáltatással összefüggésben okozott kár és egyéb igény megtérítése iránti igények egységesen a munkaügyi perben eljáró bíróság hatáskörébe tartoznak.
- [51] A másodfokú bíróság szerint a Bv. tv. törvény 144. §-ához fűzött végső előterjesztői indokolás azt igazolja, hogy a keresetindításkor hatályos Bv. tv. a kártérítés szabályainak megfogalmazásakor nem kizárólag a vagyoni károkra koncentrált. A törvény ezen jogszabályhelyhez fűzött indokolása ugyanis a vagyoni károk mellett megemlíti a „követeléseket” is. Habár a személyiségi jogokat több helyen is szabályozza a Bv. tv. (így pl. 83. § (7) bek.-ben, a 82. § (5) bek.-ben, és a 225. §-ban), a személyiségi jogok megsértésének jogkövetkezményeiről - az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás kivételével – egyáltalán nem rendelkezik. A kártérítés és a személyiségi jogi sérelem szétválasztása a Bv. tv. alapján azért sem indokolt, mert számos esetben, különösen az egészség és testi épség megsértése esetén ugyanazon magatartás, illetve baleset következményeként egyszerre jelentkezhetnek ezen igények. Teljességgel eltérő a munkaügyi, illetve a polgári per anyagi és eljárási szabályai, a felelősségi szabályok, a bizonyítás érdek, a peres eljárásban való költségelölégzés és költségviselés, a kötelező jogi képviselő szabályai. Indokolatlan lenne egy olyan értelmezés, hogy ugyanezen

baleset/magatartás esetén a kárigényt a munkaügyi bíróság, a sérelemdíj igényt az általános hatáskörű bíróság bírálja el. Ez az eljárások szükségtelen megkettőződéséhez, eltérő felelősségi és bizonyítási szabályokhoz, végsősoron eltérő jogérvényesítéshez vezet. A Ptk. 2:52. § (1) bekezdése és az Mt. 9. §-a alapján bizonyított személyiségi jogsértés esetén az adott felelősségi alakzat szabályai döntenek el, hogy milyen hivatkozással lehet mentesülni a sérelemdíj fizetési kötelezettség alól.

- [52] A másodfokú bíróság szerint a 2021. január 1-ét megelőző eljárási szabályokra, a Bv. tv. 143. §-ára irányadó az Alkotmánybíróság 3254/2019. (X. 30.) AB határozatában foglalt jogértelmezés, mely szerint a fogvatartottakra vonatkozó kártérítési eljárás szabályai a kártérítés és a sérelemdíj iránti igények nyilvánvaló különbségei ellenére is alkalmazandók a személyiségi jogok megsértéséből eredő (így többek között a sérelemdíj) iránti igényekre is. Az Alkotmánybíróság szerint ez az értelmezés felel meg egyébként az Alaptörvény 28. cikkében rögzített követelménynek is, melynek megfelelően a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik; az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [53] Ezért a másodfokú bíróság szerint a Bv. 143. §-a alkalmazandó a személyiségi jogi sérelmek jogkövetkezményeire, így a jogsértés bírósági megállapítására és a sérelemdíjra is. A Bv. tv. perben alkalmazandó 143. § (3) bekezdése szerint a munkával összefüggésben okozott kárért, ha más gazdálkodó szervezetnél munkáltatták az elítéltet, az Mt. irányadó azzal, hogy az elítéltet ért kárt a gazdálkodó szervezettel szerződésben álló Bv. szerv téríti meg.
- [54] A felperes a munkáltatás során a Bv. kórházban dolgozott és a munkáltatás során bekövetkező állítólagos személyiségi jogi sérelmekre hivatkozásokkal kérte a jogsértés megállapítását és sérelemdíj megítélését. A Bv. tv. 143. § (3) bekezdését az (1)-(2) és (4), (5) bekezdéseivel összhangban kell értelmezni. Lényeges, hogy sem a Bv. tv., sem a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott elítéltekkel és egyéb jogcímen fogvatartottakkal kapcsolatos kártérítési eljárás szabályairól szóló 12/2014. (XII. 16.) IM rendelet nem rendelkezik arról az esetről, amikor a munkáltatás során a foglalkoztató Bv. szerv, illetőleg a Bv. szerv által megkötött szerződés alapján a gazdálkodó szerv okoz kárt a fogvatartottnak. A Bv. tv. 3.§ 13. pontja szerint a fogvatartott munkáltatási jogviszonyában munkáltatóként a Bv. intézet, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság vagy a Bv. szerv szerződése és az elítéltek vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető hozzájárulása alapján más gazdálkodó szervezet. Ez utóbbi esetében rendelkezik arról a Bv. tv. 143. § (3) bekezdése, hogy az Mt. kártérítési szabályai irányadóak. Ilyenkor a munkáltatásra vonatkozó szerződést a Bv. szerv és a gazdálkodó szerv köti meg, de ahhoz a fogvatartott hozzájárul. Egyéb munkáltatás esetében ilyen szerződés és fogvatartotti hozzájárulás nincs, a fogvatartott a Bv. tv. 222. § (1) bekezdése szerint köteles munkát végezni. A Bv. tv. szabályai és egyéb jogszabályok sem rendezik azonban egyértelműen a Bv. szerv kártérítési felelősségét abban az esetben, ha a munkáltatást maga a Bv. intézet vagy a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság útján foganatosítja. Ugyanakkor a Bv. tv. munkáltatás során bekövetkező károkra vonatkozó 271.-272. §-aiból, annak címéből („Kártérítési felelősség különös

szabályai”), valamint azon szabályozási technikából, hogy kizárja egyes Mt. szabályok érvényesülését, az következik, hogy ilyen esetben is az Mt. kárfelelősségi szabályait kell alkalmazni.

- [55] A másodfokú bíróság szerint alaptörvényellenesen diszkriminatív a Bv. tv. 143. § (3) bekezdésének azon kitétele, mely szerint a fogvatartottnak a munkával összefüggésben okozott kárért csak abban az esetben irányadó az Mt., ha más gazdálkodó szervezetnél munkáltatták az elítéltet. Ezen túl is, önkényes diszkriminációt valósít meg a szabályozás azon fogvatartottakkal szemben, akiket a Bv. szerv, illetve a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság foglalkoztat, azokkal szemben, akiket más gazdálkodó szerv foglalkoztat. Ez eltérő felelősségi szabályokhoz (Mt. 166. § szerinti munkáltatói objektív felelősség, polgári jogi felelősség), bizonyítási szabályokhoz (Mt. 179. § (2) bek.), igényérvényesítéshez (73/2009. (XII. 22.) IRM rendelet szerinti munkavállalói költségkedvezmény, 2017. évi CXXVIII. törvény 3. § d) pontja szerinti tárgyi költségfeljegyzési jog) vezet.
- [56] Az, hogy a büntetés-végrehajtásban fogvatartott foglalkoztatása során a foglalkoztató más gazdálkodó szerv jellege vagy annak hiánya dönti el az alkalmazandó anyagi jogi szabályt, sérti az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdéseit, mely szerint a törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a diszkrimináció tilalma a jogrendszer egészét átható alkotmányos alapelveként kapott értelmezést. Ez alapján valamely megkülönböztetés alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó, egymással összehasonlítható jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne {10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [19]; 3031/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [27]}. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének sérelme miatti alaptörvény-ellenesség akkor állapítható meg, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos - homogén - csoportba tartozó (egymással összehasonlítható helyzetben lévő) jogalanyok között tesz különbséget, és a különbségtétel nem igazolható, azaz az eltérő szabályozásnak nincs észszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka, vagyis önkényes {lásd például: 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [80]}.
- [57] Ugyan a munkajogi szabályozásban a munkáltató személye több esetben meghatározhatja a létesíthető jogviszony típusát, de a fogvatartottak munkáltatása során felmerülő kárigények esetében ugyanazon, szervezett foglalkoztatási jogviszonyról van szó. Az indítványozó bíróság szerint önkényes a fogvatartottak kárigénye és sérelemdíj igénye közötti azon megkülönböztetés, hogy csak abban az esetben alkalmazandóak az Mt. kárfelelősségre vonatkozó szabályai, ha a munkáltató a Bv. szerv szerződése és a fogvatartott elkövető hozzájárulása alapján más gazdálkodó szervezet, amennyiben pedig a munkáltató Bv. intézet, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság, az Mt. kártérítési felelősségre vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak. A szabályozás azért is indokolatlan,

mert a foglalkoztatottnak okozott kárt mindegyik esetben a Bv. szerv téríti meg. Önmagában az, hogy a fogvatartott hozzájárul a külső foglalkoztatáshoz, bár a szerződést a gazdálkodó szervezettel nem ő köti meg, nem alapoz meg ilyen különbségtételt, azért sem, mert a szerződésben a munkáltatói jogok kizárólag azon része ruházható át, amely a Bv. tv-ben szabályozott jogok és kötelezettségek gyakorlását, illetve az elítéltek személyiségi jogait nem sérti (225.§). Így a Bv. szerv a továbbiakban is köteles az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit a jogszabályokban előírtak szerint biztosítani, a munkavégzéshez szükséges tájékoztatást és irányítást megadni, az előírt oktatásokat megtartani, a munka jellegének és a munkában részt vevő elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak összetételének megfelelő munkarendet kialakítani, a munkát folyamatosan szervezni. Különösen bekövetkezett balesetek folytán bekövetkezett egészségsérelemk vonatkozásában a szabályozás ésszerű indok nélkül különbözteti meg – egyes munkáltatók szerint – az alkalmazandó anyagi jogot, mely az eljárási szabályokra is kihat.

[58] Emellett a Bv. tv. 143. § (3) bekezdésében szabályozott „ha más gazdálkodó szervezetnél munkáltatták az elítéltet” kitétel nincs összhangban a Bv. tv. 143. § (1), (2) és (5), 144. § (2) bekezdéseivel, mely generálisan a munkáltatással összefüggésben keletkezett kártérítési igényről rendelkezik azzal, hogy az munkaügyi perben érvényesíthető. Nincs összhangban a Bv. tv. 144. § (1) bekezdésével sem, mely szerint az elítéltnak a munkával összefüggésben okozott kárért fennálló felelősségére az Mt. értelemszerűen irányadó. Ez a rendelkezés is általános, nem különböztet munkáltatók szerint, ugyanakkor nem más gazdálkodó szerv munkáltatók kárfelelősségére az Mt. a Bv. tv. 143. § (3) bekezdése alapján nem alkalmazandó. Így ugyanazon munkáltatási jogviszony esetén a kártérítési felelősség szabályait nem azonos jogszabályok alapján rendezi a jogalkotó a fogvatartott és a munkáltató vonatkozásában. A kártérítési felelősséggel kapcsolatos anyagi jogi szabályok a korábban hivatkozottak szerint kihatnak a sérelemdíj iránti igény érvényesítésére és annak elbírálására, az alkalmazandó anyagi és eljárásjogi szabályokra is.

[59] Az Alkotmánybíróság több határozatában is foglalkozott a jogbiztonság fogalmával. A 9/1992. (III. 5.) határozatában kimondta: „a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság; a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi [...] hogy az egyes jogszabályok világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. [...] a jogbiztonság [...] az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is megköveteli. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák. Csak formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények”. A jogbiztonság tehát az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze és egyes részterületei is megfeleljenek ezen alkotmányos elvnek. A jogbiztonság megköveteli az egyes normák egyértelműségét is. A Fővárosi Ítéltábla szerint a támadott rendelkezés ezen követelményeknek sem felel meg.

[60] Az Abtv. 25. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította - a bírósági eljárás felfüggesztése mellett - az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az

Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.

- [61] A Pp. 126. § (1) bekezdés b) pontja szerint a bíróság a peres eljárást felfüggeszti, ha az Alkotmánybíróságnak a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására megállapítására irányuló eljárásának kezdeményezéséről határoz.
- [62] Mindezekre tekintettel a bíróság a rendelkező részben foglaltak szerint határozott

Záró rész

- [63] A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Pp. 128. § (5) bekezdése kizárja.

Budapest, 2022. január 11.

dr. Vajas Sándor s.k.
a tanács elnöke

dr. Kulisity Mária s.k.
előadó bíró

dr. Kovács Edit s.k.
bíró

A kiadmány hitelét

